

Pedagogiskt material till boken Våffelhjärtat av Maria Parr

skapat hösten 2016 av Katarina von Numers-Ekman
i samarbete med klassläraren Ulrica Brunberg och
eleverna i åk 3 i språkbadsskolan Leppätien koulu i
Sibbo samt Unga Teatern.

Samarbetet är en del av projektet "Den finlands-
svenska läsambassadören" som finansierats av
Svenska kulturfonden.

www.lasambassadoren.fi

SYDKUSTEN
SYDKUSTENS LANDSKAPSFÖRBUND R.F.

SVENSKA MODERSMÅLS-
LÄRARFÖRENINGEN I FINLAND RF

**Svenska
kulturfonden**

Inledning

Redan när projektet "Den finlandssvenska läsambassadören" startade 1.8.2014 stod det klart att produktion av pedagogiskt material till skönlitterära texter skulle vara en viktig del av verksamheten. Att skapa mångsidiga uppgifter som tar tillvara den goda berättelsens enorma potential i klassrummet är tidskrävande arbete för en lärare och därför något som behöver stödjas när man vill främja läsandet i skolorna.

Så uppstod idén om att be lärare på fältet skicka in förslag på böcker de gärna ville använda med sina elever och behövde pedagogiskt material till. Tanken var att skapa uppgifter i samklang med de nya finländska läroplansgrunderna för grundskolan som trädde i kraft 1.8.2016. Sedan skulle uppgifterna testas i klassrummet, materialet utvärderas, uppdateras och slutligen publiceras till glädje och nytta för alla intresserade pedagoger.

Bland de förslag som kom in valde läsambassadörens referensgrupp klassläraren Ulrica Brunbergs förslag om att göra ett material till kapitelboken *Våffelhjärtat*, skriven av den norska författaren Maria Parr (född 1981). Parrs prisbelönta och kritikerhyllade debutroman är ursprungligen utgiven under namnet *Vaffelhjarte* av Det Norske Samlaget 2005.

När det visade sig att Unga Teatern med Harriet Abrahamsson i spetsen tidigare dramatiserat *Våffelhjärtat* och gjort läsningar av boken inför barnpublik föll det sig dessutom naturligt att utbyta idéer och samarbeta kring det pedagogiska materialet.

I projektet har vi använt Karin Nymans svenska översättning, utgiven 2007 av Eriksson & Lindgren. Citaten och sidhänvisningarna i materialet hänförs till denna utgåva. Boken finns också utgiven på Rabén & Sjögren och torde finnas att låna på de flesta bibliotek.

Dessutom är den inläst på svenska av skådespelaren Ulla Skoog och går att lyssna till på Sveriges Radios webbplats:

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=4981&artikel=6453901>

Våffelhjärtat är en både rolig och berörande kapitelbok för barn som på många sätt är skriven i Astrid Lindgrens anda, även om den utspelar sig i vår tid. Huvudpersonen och jagberättaren är den nioårige pojken Trille som tillbringar det mesta av sin tid med vännen och grannen Lena, som har en stark integritet och ett häftigare temperament än den lugnare och mer filosofiska Trille.

De bor i en liten by vid en vik som kallas Dunk-Matilde i den norska fjällvärlden, i en tät gemenskap med husdjur, grannar och släktingar i olika generationer. De spännande upptågen och tokiga hyssen är många, men författaren gestaltar också stora och allvarliga teman som vänskap, saknad och död. Språket är rikt och levande, kryddat med färgstarkt bildspråk och en gnistrande dialog.

Urica Brunberg har läst Våffelhjärtat och testat uppgifterna tillsammans med eleverna i åk 3 i språkbadsskolan Leppätien koulu i Sibbo i östra Nyland under höstterminen 2016. Unga Teatern har också bidragit med idéer och synpunkter. Uppgifterna är gjorda så att de ska passa inte bara språkbadselever, utan också elever med svenska som modersmål. Åldersmässigt lämpar sig boken för elever i åk 1–4 och materialet kan användas med elever som kommit olika långt i sin språkliga utveckling och i sin läs- och skrivinläring. Uppgifterna bygger på att läraren läser högt ur boken, så att man inte behöver ha den i klassuppsättning.

Till vart och ett av bokens tjugo kapitel finns tre uppgifter av olika slag. Både uppgifter som handlar om läsförståelse och uppgifter där eleverna får använda estetiskt skapande för att gestalta sin läsupplevelse finns hela tiden med. Ofta uppmanas eleven att associera, fantisera och leka med språket, helt i samklang med det faktum att läroplansgrunderna nu för första gången använder begreppet ordkonst. Diskussionen och det muntliga berättandet får stort utrymme, liksom också uppgifter som bygger på fysisk aktivitet och drama.

Följande lista med exempel på färdigheter som fokuseras i materialet visar hur mångsidigt man kan använda den skönlitterära berättelsen i klassrummet:

- Att förstå det lästa
- Att lyssna noggrant
- Att fundera på ords betydelser
- Att hitta synonymer

- Att leka med ord
- Att berätta muntligt
- Att fantisera
- Att uttrycka känslor
- Att diskutera i mindre och större grupper
- Att motivera ett påstående
- Att göra kopplingar mellan texter
- Att göra kopplingar mellan text och egna erfarenheter
- Att förutspå
- Att sammanfatta
- Att dramatisera
- Att bearbeta text genom rörelse
- Att gestalta en läsoplevelse genom eget skapande
- Att skriva i olika genrer
- Att bli medveten om sina inre bilder
- Att söka information

Ett stort tack till Ulrica Brunberg och hennes glada och aktiva elever.

Tack också till Marica Fagerholm-Åsten och projektet Ung Dramatik på Unga Teatern som kom med initiativet att tillsammans ordna en rolig dag med dramaworkshopar och våffelkalas i Leppätien koulu.

Med önskan om många lustfyllda och tankeväckande läsoplevelser,

Katarina von Numers-Ekman, finlandssvensk läsambassadör

lasambassadoren@sydkusten.fi
www.lasambassadoren.fi

Facebook: Den finlandssvenska läsambassadören

Gluggen i häcken

(sidan 5)

1. Läsförståelseuppgift

Den här uppgiften innehåller två korta utdrag ur kapitlet. Gör på samma sätt med båda utdragen:

Läs textutdraget, frågan och de fyra alternativen högt. Be eleverna blunda, så att ingen ser hur de andra svarar. Pausa efter varje alternativ och be dem som tror att detta alternativ är det rätta räkna upp handen. Läs sedan upp förklaringen. Till sist kan du låta publiken diskutera den sista frågan.

Utdrag 1:

”De svarta råttsvansarna vajade i vinden högt där uppe. Jag låtsades som om jag inte hörde. Hon hängde rakt ovanför häcken. Där måste jag lägga madrassen.”

Fråga: Var fanns råttsvansarna?

- A De hängde fast i linbanan.
- B De vajade i Lenas hår.
- C De hade fastnat i häcken.
- D De satt fast i madrassen.

Svar med förklaring: Alternativ B (de vajade i Lenas hår) är rätt. Att ha råttsvansar betyder att man fäst sitt hår i två svansar på varsin sida av huvudet.

Diskussionsfråga: Vad kallas det när man fäster sitt hår i bara en svans? Varför tror ni man använder de här orden om frisyreerna?

Utdrag 2:

”Det syntes på Lenas grimaser att hon var nära att störta ner, när jag äntligen kom ut i trädgården. ”Trille sölkorv!” flåsade hon argt.”

Fråga: Vad menade Lena när hon kallade Trille för en sölkorv?

- A Att han tyckte för mycket om mat, speciellt korv.
- B Att han var tjock som en korv.
- C Att han var söt och snäll.
- D Att han var för långsam.

Svar med förklaring: Alternativ D (att Trille var för långsam) är rätt. Lena tyckte att det hade tagit för länge för Trille att hämta madrassen. Att söla är motsatsen till att skynda sig och en sölkorv är en person som inte skyndar sig när den borde göra det.

Diskussionsfråga: Tycker ni att Trille var en sölkorv?

Gluggen i häcken

(sidan 5)

2. Orduppgift

Kopiera upp meningarna och klipp dem i pappersremsor med en mening per remsa. Dela ut dem, t.ex. en per elev eller en per två elever. Var och en försäkras sig om att hen förstått vad meningen betyder. Eleverna läser upp sina meningar i nummerordning (d.v.s. i samma ordning som händelserna kommer i kapitlet) och visar innehållet i dem med kroppen.

Klasskompisarna får sedan göra efter, samtidigt som man läser upp meningen en gång till och läraren antecknar verben (de svärtade orden) på tavlan. Man kan anteckna de regelbundna verben (*dingla, tappa, dråsa, knuffa, kasta, trycka, öppna, sparka, släpa, släppa, kravla*) och de oregelbundna verben (*kliva, ta, hålla, slå, slita, dimpa*) i olika spalter.

1. Hon **klev modigt upp** i fönsterkarmen.
2. Hon **tog tag med båda händerna** och **slog två fötter om linan som en knut**.
3. Jag **höll andan**.
4. Plötsligt **dinglade** hon från linan i **bara händerna**.
5. Tänk om hon **tappade taget och dråsade ner!**
6. Jag **slet upp** den tunga madrassen ur sängen.
7. Jag **knuffade ut** madrassen i korridoren.
8. Jag **kastade ner** madrassen för trappan.
9. Jag **tryckte ut** madrassen i tamburen.
10. Jag **öppnade ytterdörren** och **sparkade ner** madrassen för yttertrappan.
11. Jag **släpade ut** madrassen i trädgården.
12. Hon kunde äntligen **släppa taget** och **dimpa ner** som ett övermoget äpple.
13. Hon **kravlade ilsket omkring** bland grenar och madrasskydd.

Diskutera verben efteråt och hitta på synonymer till dem eller lyft fram knepigheter, som att det är skillnad mellan *släpa* och *släppa* eller att verben *hålla* och *slå* kan betyda många olika saker.

Gluggen i häcken

(sidan 5)

3. Orduppgift

Kopiera upp meningarna och synonymerna, klipp ut dem och blanda ordningsföljden på synonymlapparna. I meningarna är vissa ord markerade. Be eleverna ersätta dem med de rätta synonymerna. För varje mening finns två synonymer. Låt sedan eleverna läsa upp både den ursprungliga meningen och meningen med synonymerna.

Alternativt kan man kopiera upp och dela ut synonymerna, låta en elev läsa meningen och uppmana den elev som tror sig ha lappen med den rätta synonymen räcka upp handen och ge sitt förslag.

Meningar:

Synonymer:

Plötsligt dinglade hon mellan två våningar.	Mitt i allt	hängde
Hjärtat började dunka väldigt hårt på mig.	slå	mycket
Det var inte så lätt som det såg ut för den som stod i fönstret och glodde .	enkelt	stirrade
Jag blev svettig om händerna medan jag tänkte .	fuktig	funderade
Tänk om hon tappade taget och dråsade två våningar ner!	släppte	föll
Jag rev ner ett foto av gammelmormor så att glaset sprack .	drog	gick sönder
Det syntes på Lenas grimaser att hon var nära att störta ner.	miner	falla
Jag såg på hur Lena ilsket kravlade omkring.	argt	kröp

Trillepojken och lillgrannen

(sidan 8)

1. Läsförståelseuppgift

Läs meningarna och ställ frågorna till eleverna.

Alternativt kan man be en elev läsa meningarna högt och ställa frågorna till sin publik. När diskussionen är färdig läser eleven nästa mening och frågorna till den, eller också går uppdraget till en ny elev.

- 1 Lena har **ett hjärta av sten**, kan det verka som, ibland.

Hurdan är en person som har ett hjärta av sten?

Varför tycker Trille att Lena är sådan?

- 2 Farfar brukar säga att hon **äter som en häst och ser ut som en cykel**.

Hur äter man när man äter som en häst?

På vilket sätt tror ni att Lena liknar en cykel?

- 3 Mamma hann inte säga mer nu heller förrän Lena **kvickt som blixten** föreslog att hon och jag skulle göra häxan.

Hurdan är man när man är kvickt?

Trille tycker att Lena är som en blix. Vad tycker ni att man skulle kunna jämföra Trille med?

Trillepojken och lillgrannen

(sidan 8)

2. Orduppgift

Kopiera upp tabellen med ord och klipp ut lappar med ett ord på varje. Låt eleverna para ihop orden (ett av vardera färgen) så att de bildar sammansatta ord ur berättelsen. Skriv upp orden på tavlan, gärna med en och ett framför, och prata om vad de betyder. Påminn eleverna om att sammansatta ord alltid skrivs ihop i svenskan.

Ni kan också leka med lapparna och göra andra sammansättningar för att se om ni kan skapa andra ord som finns i svenskan, eller varför inte hitta på helt nya! Vad skulle en *sommargrop*, en *blåvind* eller en *källarbana* kunna vara för något?

SOMMAR	LOV
HJÄRN	SKAKNING
ARM	BRYTNING
SMIL	GROP
KALL	VIND
KÄLLAR	TRAPPA
TRÄ	SKO
BLÅ	STÄLL
VARDAGS	RUM
FICK	LAMPA
KÖKS	BÄNK
LIN	BANA
BRUD	PAR

Trillepojken och lillgrannen

(sidan 8)

3. Rörelseuppgift

En elev läser meningarna högt för klasskompisarna och ber dem visa sitt svar genom en rörelse.

De som har tre förnamn ställer sig upp.

De som har haft hjärnskakning kliar sig i håret.

De som har åkt linbana viftar med högra handen.

De som har varit hemma hos en av sina grannar klappar sig på magen.

De som har fräknar sätter högra pekfingret på näsan.

De som gillar kex blundar och säger MUMS.

De som har fler än tre familjemedlemmar lyfter på vänstra foten.

De som har varit på ett bröllop ritar ett hjärta i luften med fingret.

De som tycker om midsommaren viftar med båda armarna i luften.

Släcka häxa

(sidan 13)

1. Uppgift att söka information

Sök information på nätet om norska midsommartraditioner. Titta på bilder och se om ni tillsammans klarar av att läsa lite på norska.

Ledtrådar:

- Midsommar heter Sankt Hans aften eller jonsok i Norge.
- Midsommarbrasa heter sankthansbål på norska.
- Traditionen med att leka bröllop på midsommaren kallas jonsokbryllup, lekebryllup eller barnebryllup.
- Häxa heter heks på norska.

Släcka häxa

(sidan 13)

2. Skaparuppgift

Instruera eleverna att lyssna noga till kapitlets två första stycken. Dela sedan in dem i grupper och låt dem rita en karta över området där Trille och Lena bor utgående från texten. Gå också in på nätet och ta reda på hur en *ängsmark*, en *rönn* och en *pir* ser ut. Jämför sedan gruppernas kartor med varandra. Har de uppfattat miljön på ett liknande sätt, eller finns det intressanta skillnader?

Släcka häxa

(sidan 13)

3. Rörelseuppgift

En elev läser meningarna högt en i taget och klasskompisarna gör den rörelse eller min som finns i varje mening. Eleven kan på förhand få kontrollera att han eller hon förstår alla meningar och är förberedd att vid behov visa klasskompisarna vad de ska göra.

Hon måste **ligga på magen**.

Nu **slog** Lena **dubbla halvslag**.

"Jättefin", sa Lena **och log förnöjt**.

Magnus **kom gående**.

Lena **fräste och sparkade till** vår häxa.

Lena **bläste stora arga bubblor i sitt glas**.

Lena **fick tänkaransikte**.

"**Knäna darrar på mig**", mumlade jag.

Just när vi skulle gå **tog** faster-farmor **sig över ryggen** och sa att hon måste vila lite.

Lena såg fort på Magnus och **skakade på huvudet**.

"Ja, nu fattas bara häxan", **log** pappa och **vred sin mustasch**.

Jag **kände efter i min egen panna**.

Mamma **fick päronläsken i vrångstrupen så att hon måste hosta**.

Till och med farbror Tor blev tvungen att **sätta sig ner på knä**.

Vi **snubblade in i varandra**.

Han **försökte vifta slöjan ur ögonen**.

Alla **kurade ihop sig med händerna över huvudet**.

Farfar **lyfte försiktigt upp den kritvita klänningen och trippade prudentligt genom lorten**.

Noaks snipa

(sidan 23)

1. Läsförståelseuppgift

Prata om vad följande uttryck markerade med fet stil betyder. Avgör om dina elever har mest nytta av att diskutera uttrycken innan ni läser kapitlet eller efteråt.

"Vi tog **till på köpet** med oss Krölla."

"Folk **tyckte inte att Noak var riktigt klok** som höll på och hade djur i en båt högt uppe på ett fjäll."

"Men snipor är **inget som växer på träd**."

"Man får **hålla till godo** med den snipa man har."

"Lena undrade om jag trodde Noak skulle ha brytt sig om en lite besvärlig farbror, **när hela jorden stod på spel**."

"Tuppen **levde rövare** som bara den."

"Han skulle bli **helgalen**."

"Lena gav upp ett illtjut, och från och med det **gick allt åt pipan**."

"Det var **mol tyst**."

Noaks snipa

(sidan 23)

2. Ord- och bilduppgift

Börja med att be alla elever blunda. Säg ordet BÅT. Vilken sorts båtar såg de i sin fantasi när de hörde ordet? Diskutera och jämför. Prata om hur olika man kan tänka kring ett och samma ord.

Läs kapitlet.

Diskutera sedan vidare: I kapitlet pratar Lena och Trille om ord för båtar. Lena tycker att ark är ett dumt namn på en båt och att snipa är bättre. Gör en sökning på nätet tillsammans för att ta reda på hur en ark och en snipa kan se ut.

Prata sedan om andra ord för båtar av olika slag. Lista ord som eleverna kommer på på tavlan och gör vid behov nya bildsökningar på nätet för att ta reda på hur båtarna ser ut.

Tilläggsuppgift:

Kopiera upp tabellen och klipp ut orden. Låt eleverna ordna lapparna i två kategorier: gammaldags båtar och moderna båtar. Diskutera och gör bildsökningar vid behov.

FREGATT	LYXKRYSSARE
VIKINGASKEPP	VATTENSKOTER
GALEAS	TRIMARAN
BRIGG	FORMULA 1-BÅT
SKONARE	STYRPULPETBÅT
HJULÅNGARE	MOTORYACHT

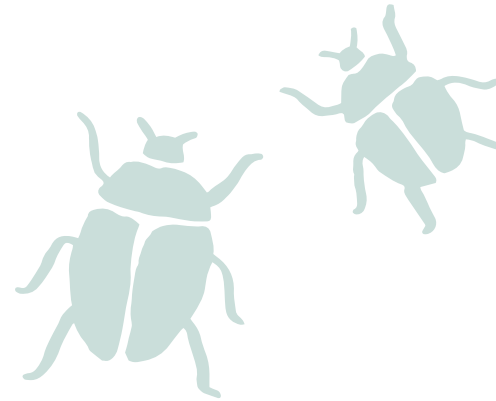
Noaks snipa

(sidan 23)

3. Skaparuppgift

Läs kapitlet. Visa sedan listan med alla djur som Trille och Lena fyller farbror Tors snipa med för eleverna och diskutera den. Gör bildsökningar på nätet om det finns arter som eleverna är obekanta med på listan.

- **Två kaniner**
- **En höna**
- **En tupp**
- **En get**
- **En katt**
- **Två humlor**
- **Två maskar**
- **Två sniglar**
- **Två bladlöss**
- **Två spindlar**
- **Två skalbaggar**
- **En kviga**

Ge varje elev i uppgift att bestämma vilket djur (även dinosaurier, fantasidjur o.s.v. räknas) han eller hon skulle ta med sig i arken. Låt eleverna rita djuret, klippa ut det och klistra in det i en gemensam ark på väggen. Skriv även lappar med arternas namn som ni klistrar in vid respektive djur.

”Pappa önskas”

(sidan 34)

1. Läsförståelseuppgift

Diskutera känslor utgående från frågorna i anslutning till kapitlet. Skriv upp de ord för känslor som kommer upp i diskussionen på tavlan.

- Hur känner sig Trilles pappa när han bygger muren? Varför känner han så?
- Trille blir förfärad när Lena säger att hennes pappa har stuckit. Vad betyder det? Varför blir han förfärad?
- Trille blir skeptisk när Lena säger att han ska skriva annonsen. Vad betyder det? Varför är han skeptisk?
- Lenas röst är tunn som en liten tråd när hon svarar i telefonen? Hur känner hon sig och varför?
- Hur känner sig Lenas mamma när hon kommer in till Lena och Trille med lappen i handen? Varför känner hon så?
- Hur känner sig Lena, Trille och Lenas mamma under eftermiddagen medan de väntar på att Vera Johansen ska komma klockan fem? Tror ni att de känner likadant eller olika?
- Hur känner sig Trille i slutet när Lena säger att han inte är en man utan en granne?

”Pappa önskas”

(sidan 34)

2. Rörelseuppgift

Uppgiften görs efter att kapitlet är läst. Använd en tärning. Varje siffra på tärningen motsvarar en mening ur kapitlet:

1. Hon höll händerna rätt ut när hon gick balansgång baklänges.
2. Liksom för att få en idé sträckte jag mig på tå och kikade över häcken.
3. En lång stund stod hon på en fot och studerade honom noga.
4. Lena sjönk ner på knä.
5. Lena la sig ner på magen och dunkade huvudet i golvet.
6. Hon hoppade ut på trappan och spurtade förbi Vera.

Ge en elev följande instruktioner:

Förbered dig genom att kontrollera att du förstår alla meningar. Framför klassen kastar du tärningen och läser motsvarande mening högt och tydligt. Alla ska då göra samma rörelse som meningen berättar att Lena eller Trille gör. Du visar själv modell och bestämmer t.ex. hur länge man ska stå på en fot när det blir en trea. Kasta tärningen på nytt tills ni fått lagom mycket motion!

”Pappa önskas”

(sidan 34)

3. Diskussions- och skrivuppgift

Prata om kontaktannonser och andra typer av annonser. Varför man skriver sådana, hur de kan se ut och var man kan publicera dem?

Diskutera hur missförståndet kring annonserna i kapitlet ”Pappa önskas” uppstod.

Ge eleverna i uppgift att skriva korta annonser att hänga upp någonstans utgående från punkterna nedan. Innehåller får gärna vara fantasifullt och roligt!

Vem vill du nå med din annons?

Vilka önskemål har du?

Hur får man kontakt med dig?

Låt eleverna läsa sina annonser högt för varandra och be dem också berätta var de skulle hänga upp dem.

Farföräldrakampen i Dunk-Mathilde

(sidan 44)

1. Läsförståelseuppgift

Läs kapitlet och samtala med eleverna om följande frågor. Läs om de berörda ställena i texten vid behov.

- Hur skiljer sig Trilles pappas förklaring av vad en blandkör är från ordets riktiga betydelse?
- Varför lägger farfar två fingrar i kors bakom ryggen när Trilles mamma säger att barnen inte får åka på mopeden?
- Varför är Lena glad för att farfar sjunger som en krockad kråka?
- Varför åker farfar ut på åkern med mopeden?
- Varför går faster-farmor till Lenas trädgård och börjar steka våfflor där?
- Varför fäster farfar ett örngott i änden på kvasten och hissar vit flagg?
- Varför faller farfar på knä med knäppta händer framför Krölla när hon talar med mamma i telefonen?

Farföräldrakampen i Dunk-Mathilde

(sidan 44)

2. Orduppgift

Visa meningarna ur kapitlet för eleverna. Prata om vad de svärtade orden betyder. Läs sedan replikerna högt tillsammans med rätt volym och tonfall.

- Nu blir det spektakel, **gnäggade** farfar.
- Kära Lars, jag får hjärtsnörp, **jämrade sig** mamma.
- Frys! **röt** hon.
- Oj då ..., **mumlade** farfar.
- Håll i er! **ropade** han plötsligt.
- Det är den gamla rövardrottningen, **viskade** Lena.
- Vi ger oss, **sa** Lena **bestämt**.
- Jag har inte kört moped, **sa** hon **klart** och **tydligt**.
- Det var bra, **sa** hon **milt**.

Tilläggsuppgift: Fundera tillsammans på ord i kapitlet som kan betyda olika saker

- **Stämman** (betyder både röst och ett evenemang för t.ex. körer)
- **Knall** (betyder smäll, men används också förstärkande i sammansättningar som knallblått)
- **Gift** (betyder både att vara gift och ett farligt ämne)
Vad menas med uttrycket "Sitta här blir man inte gift av"?
- **Liga** (betyder både ett gäng brottslingar och t.ex. en fotbollsliga)

Farföräldrakampen i Dunk-Mathilde

(sidan 44)

3. Orduppgift

Kopiera upp tabellen med ord ur kapitlet och klipp lappar. Låt varje elev dra ett ord innan ni läser kapitlet. Be varje elev lyssna noga när du läser och lägga märke till det ord han eller hon fått.

Efter läsningen jobbar eleverna i par. De berättar för varandra vilket ord de fått och hur de uppfattat dess betydelse i texten. Genom diskussion och informationssökning på nätet och med hjälp av läraren försäkras var och en sig om att han eller hon förstått sitt ord. Slutligen får eleverna presentera sina ord i helklass och förklara vad de betyder. Visa bilder från nätet vid behov.

BLANDKÖR	MIXER	FÄRJEKAJ
FAROFYLLD	HJÄRTSNÖRP	FÖNSTERKARM
SKRAPLOTT	GÅSHUD	VÅFFELLAGG
DUSCHKABIN	KAMFERPASTILLER	BAZOOKA
KONFIRMATIONS- KAMRATER	SJUTTONDE MAJ-TÅG	ÄRTRÖR
SPEKTAKEL	DIRIGENT	ÖRNGOTT

Isak

(sidan 56)

1. Läsförståelseuppgift

Diskutera följande frågor efter att ni läst kapitlet:

- Varför skulle man kunna tro att Lena har födelsedag mer än en gång om året?
- Varför går Trille på Lenas kalas fast hon är sjuk?
- Hur märker man att Lena är arg för att hon blivit sjuk till sitt födelsedagskalas?
- Varför snubblar doktorn på tröskeln när han kommer in i vardagsrummet?
- Varför blir Lena så glad när hon vaknar och ser Isak, alltså doktorn, och varför håller Trille på att börja skratta då?
- Varför håller Isak på att missa färjan?
- Extra fråga: Tror ni att Isak kommer tillbaka till Dunk-Mathilde längre fram i berättelsen? Varför? Varför inte?

Isak

(sidan 56)

2. Ord- och skrivuppgift i grupp

Dela ut fem papperslappar till varje elev. Be eleverna skriva en sak på varje lapp som hör till ett riktigt lyckat födelsedagskalas. Samla in lapparna och skriv upp orden på tavlan. Vissa ord (t.ex. paket och tårta) kommer säkert flera gånger. Dra då streck på tavlan så att ni ser hur många lappar som kommit in med samma ord.

Skriv sedan ett gemensamt recept för ett lyckat kalas på tavlan utgående från orden. Hitta på egna måttenheter som ni kombinerar med antalet ord ni fick på lapparna, t.ex. sju ton paket, elva kubikmeter tårta, tre kilometer ballonger. Det får gärna bli tokroligt!

Isak

(sidan 56)

3. Dramauppgift

Dela in klassen i två. I den ena gruppen ("patienterna") får varje elev tyst för sig själv hitta på ett sjukdomssymptom, t.ex. feber, prickar på magen eller värk i foten. I den andra gruppen ("läkarna") får varje elev tyst för sig själv hitta på ett botemedel, t.ex. medicin, operation eller plåster.

Sedan ställer sig de två grupperna på varsin rad med ansiktena mot varandra. Då uppstår par bestående av en patient och en läkare som står mitt emot varandra. En patient i taget går fram till sin läkare och säger: "Snälla doktorn, hjälp mig. Jag har XXX (säger sitt symptom)." Då tittar doktorn på patienten och svarar "Aj, aj, då får vi lov att XXX (säger sitt botemedel)."

När alla sagt sitt och lyssnat till varandra kan man diskutera om det alls var någon patient som fick rätt botemedel, eller om allt bara blev tokigt.

”Stilla natt” mitt i sommaren

(sidan 62)

1. Dramauppgift

Dela in eleverna i par efter att ni läst kapitlet. Varje par får en lapp med en situation ur kapitlet. Paret får förbereda sig lite på hur de skulle visa situationen genom att göra en stillbild med sina kroppar.

Paren kommer turvis upp framför klassen. Läraren låtsas vara fotografen och när han eller hon riktar den osynliga kameran mot paret och säger ”klick” ska eleverna ställa sig så som de planerat att stillbilden (fotot) ska se ut. De kan använda lite rekvisita vid behov. Klassen får gissa vilken situation ur kapitlet som visas.

Trille och Lena spelar fotboll och Lena är arg som ett bi.

Trille har tappat sin fotboll och mamma är irriterad.

Magnus och hans kompis spelar gitarr på gågatan.

Trille och Lena övar blockflöjt på gammeltraktorn.

Trille och Lena springer till färjan och gömmer blockflöjterna under tröjorna.

Trille eller Lena ber Margot att göra en grodgrimas.

Trille och Lena spelar Stilla natt på sina blockflöjter på gågatan.

Trilles pappa tricksar med Trilles och Lenas fotboll och bollen och träskon flyger i sjön.

Mamma läser tidningen, ser bilden av Trille och Lena och tycker att Trille är en luring.

”Stilla natt” mitt i sommaren

(sidan 62)

2. Orduppgift

I början av kapitlet står det att Lena blir arg som ett bi för ingenting när de spelar fotboll. Prata med eleverna om att det finns olika uttryck i svenskan där en egenskap liknas vid ett djur.

Kopiera upp tabellen med ord och klipp lappar. Låt eleverna försöka para ihop så att uttrycken blir rätt.

ARG SOM	ETT BI	LISTIG SOM	EN RÄV
DUM SOM	EN GÅS	MODIG SOM	ETT LEJON
ENVIS SOM	EN ÅSNA	PIGG SOM	EN MÖRT
FLITIG SOM	EN MYRA	SNABB SOM	EN VESSLA
FRI SOM	EN FÅGEL	STARK SOM	EN OXE
GLAD SOM	EN LÄRKA	STOLT SOM	EN TUPP
HUNGRIG SOM	EN VARG	TYST SOM	EN MUS

”Stilla natt” mitt i sommaren

(sidan 62)

3. Berättaruppgift

Dela in eleverna i mindre grupper efter att ni läst kapitlet. Låt eleverna bekanta sig med punkterna nedan och be dem att välja varsin. Låt dem berätta fritt för varandra i gruppen om de punkter de valt.

- **Berätta om en händelse som du varit med om där en boll fanns med.**
- **Berätta om en händelse ombord på en färja som du varit med om.**
- **Berätta om en händelse som du varit med om då en vuxen körde bort dig.**
- **Berätta om en händelse då du spelade ett instrument eller sjöng en sång.**
- **Berätta om en händelse som du varit med om på en gågata.**
- **Berätta om en händelse som du varit med om då nå gonting föll i sjön av misstag.**
- **Berätta om en gång när du samlade pengar till något du gärna ville köpa.**

När jag dunkade Lena

(sidan 71)

1. Berättaruppgift

Trille säger att han ibland tycker allra mest om vanliga dagar då det inte händer något särskilt. Hurdan är en alldeles vanlig dag som du tycker om?

Dela in eleverna i par eller mindre grupper och låt dem berätta för varandra.

Ta frågorna till hjälp, om ni vill:

Om det är en alldeles vanlig dag som du tycker om

VAR ÄR DU DÅ?

VEM ÄR DU TILLSAMMANS MED?

VAD GÖR DU?

VAD ÄTER DU?

VAD TÄNKER DU PÅ?

VAD DRÖMMER DU OM?

HUR KÄNNES DET I KROPPEN?

När jag dunkade Lena

(sidan 71)

2. Skaparuppgift

Ta upp följande med dina elever:

Minda berättar för Trille och Lena att Trilles släkt härstammar från sjörövare och att hon själv är en adopterad indianprinsessa.

Diskutera sedan:

En hurdan spännande person eller sagofigur skulle din släkt kunna härstamma från långt bak i tiden? Har du kanske upptäcktsresande, kungligheter eller uppfinnare i din släkt? Eller kanske det rinner älv-, troll- eller superhjalteblod i dina ådror?

Rita en bild av en spännande släkting från förr i tiden.

Låt slutligen eleverna berätta för varandra om släktingen och hans eller hennes egenskaper. Be också eleverna berätta eller skriva om hur egenskaperna syns hos eleven själv. Uppmana eleverna att fantisera fritt!

När jag dunkade Lena

(sidan 71)

3. Läs- och diskussionsuppgift

Alternativ 1: Läs kapitlet ur Tove Janssons *Trollkarlens hatt* (1948) där muminfamiljen seglar iväg på utfärd med båten Äventyret och där mumintrollet hittar galjonsfiguren på ön. Jämför med kapitlet När jag dunkade Lena och prata om vad ni lärt er om galjonsfigurer.

Alternativ 2: Läs kapitlet om när Madicken och Lisabet leker Moses i vassen i *Madicken* (1960) av Astrid Lindgren. Jämför med kapitlet När jag dunkade Lena och prata om vilka likheter ni hittar. Fundera t.ex. på om Lena som person är mera lik Madicken eller Lisabet.

Sommarslut

(sidan 77)

1. Läsförståelseuppgift

Be eleverna fundera särskilt på hurdan Lena är som person medan de lyssnar till kapitlet. Diskutera hennes egenskaper efteråt och försök sätta ord på dessa tillsammans. Följande situationer i kapitlet kan fungera som ledtrådar:

- Alla i Dunk-Mathilde höll på att bli tokiga när Lena hade hjärnskakning förra gången.
- Lena sparkar så att stenarna sprätter när hon får höra att Trille inte alls har sjörövarblod i ådrorna när allt kommer omkring.
- Lena säger att hon tänker gå i ide när skolan börjar.
- Lena säger buttert att Trilles farfar inte kan grädda våfflor.
- Lena stirrar bistert på den nya läraren Siv och svarar inte på frågor de första fyra dagarna.
- Ingen klarar av att göra mål när Lena är målvakt.
- Lena önskar att det var som under kriget när man gjorde otillåtna saker.
- Lena tittar länge med huvudet på sned på faster-farmors Jesus-tavla.

Sommarslut

(sidan 77)

2. Diskussions- och gestaltungsuppgift

Diskutera med eleverna vad följande uttryck ur kapitlet betyder. Testa också att göra passande miner, ljud och rörelser för de understrukna uttrycken.

Farfar brukar stiga upp innan fåglarna har släppt första lorten.

”Är det inte sant?” frågade jag och började ana oråd.

Hon var så bister att himlen mörknade.

Minda hade bara fablat ihop det där med Dunk-Mathilde.

Lena sparkade med foten så att stenarna sprätte.

Han var svinaktigt lycklig, tyckte han.

Jag kände att sommaren rann av mig.

Lena suckade sin mattetimmessuck.

”Vi har väl för sjutton gubbar Siv, din cirkuslama!”

Lena blev så arg att det sjöng i fjällen.

Lena var stolt som en höna.

Tyskarna var rädda att norrmännen skulle egga upp varandra.

Sommarslut

(sidan 77)

3. Berättaruppgift

Uppgiften utgår från situationer i kapitlet men kopplar till elevernas egna erfarenheter. Kopiera och klipp meningarna nedan till lappar och låt eleverna dra varsin. Det kan finnas flera lappar med samma mening så att det räcker till alla och så att man kan få byta vid behov. Eleverna får tid på sig att fundera och förbereda sig lite och ska sedan berätta fritt en liten stund utgående från sin lapp.

Vem skulle du vilja åka ut och fiska med en tidig sommarmorgon?
Varför skulle du välja just den personen?

När har du slagit dig ordentligt? Vad hände och hur gick det sedan?

När har du blivit riktigt arg? Varför blev du så arg och hur gick det sedan?

Vad tänker och känner du när skolan börjar efter sommarlovet?

(Hur känns det när du får en ny lärare? Hurdan hoppas du att han eller hon ska vara?)

När har du ätit så mycket av någonting gott att du började må illa? Hur gick det sedan?

När har du varit uppe i ett träd? Hur gick det till?

När tycker du att tiden går alldeles för fort och när går den för sakta?

När har du varit riktigt stolt över dig själv? Vad gjorde du då?

Vad tycker du om att spela eller titta på fotboll? Varför tycker du så?

Vad tänker du på när du hör ordet krig? Hur tror du det skulle vara att uppleva krig?

När har du besökt ett vackert hus? Var ligger huset? Bor det någon där?

Var och när har du blivit bjuden på riktigt goda våfflor, plättar eller något liknande?

En hurdan tavla skulle du vilja ha ovanför din säng när du ska sova?

När har du fått vara med om något som du längtat efter att få uppleva? Hur var det?

Fårsamling och helikoptertur

(sidan 87)

1. Läsförståelseuppgift

Diskutera följande frågor som handlar om Lena i detta kapitel:

- Varför brukade Lena inte vinka när de andra gick iväg på fårsamling?
- Varför skulle Trille vilja låna ut sin pappa till Lena ibland?
- Varför blir Lena arg på farbror Tor?
- Varför tror du att Lena hänger i fjällbjörken vid den branta fjällsidan?
- Varför är Lena så arg när hon fallit ner på den lilla avsatsen?
- Varför säger Lena att hon ska falla ner från fjället oftare?
- Varför undrar Lena om Trille önskar att han också hade ramlat ner från fjället?

Fårsamling och helikoptertur

(sidan 87)

2. Skaparuppgift

Dela in eleverna i grupper på 2-3 elever. Ge varje grupp ett stort papper (A3 eller större) och pennor. Be grupperna prata igenom vad som hände med Lena, Trille och fåret på Tinnarna. Uppmana dem att berätta vilka bilder i huvudet de fick när de hörde texten läsas högt. Sedan ska de tillsammans rita en bild av situationen. Åtminstone följande saker ska finnas med:

Fjällsidan med avsatserna

Fåret

Trille

Lena

Fjällbjörken

Helikoptern

Fårsamling och helikoptertur

(sidan 87)

3. Berättaruppgift

”Det går inte att vara arg på fjället”, säger Trilles pappa. Utgå från detta påstående.

Ställ er i ring. Låt var och en berätta turvis om en situation eller ett ställe där det inte går att vara arg. Alla kan börja på samma sätt, d.v.s. med att säga ”Det går inte att vara arg ...”. Men alla ska också fortsätta meningen med en förklaring, t.ex. ”Det går inte att vara arg när man kommer till fotbollsplanen, för där är alla ens kompisar.” Väldigt vaga förklaringar som ”för att där är roligt” duger inte. Om någon annan redan sagt det exempel man själv tänkt säga kan man hitta på en annan förklaring.

Lena slåss

(sidan 95)

1. Läsförståelseuppgift

Diskutera följande frågor som handlar om kapitlet:

- Varför kommer Isak hem till Lena och hennes mamma fast ingen är sjuk?
- Varför blir Lena belåten när Trille säger att Isak kan vara med och spela krocket?
- Varför är Lena så glad för att hon fått Isak att äta kokta morötter?
- Varför tror farfar att det är bra för Lena att ha en Isak?
- Varför slår Lena Kai-Tommy?
- Varför har pojkarna i skolan talat väl om Lena efter det som hände mellan henne och Kai-Tommy?
- Man får inte veta i det här kapitlet varför Lena plötsligt en onsdag i slutet av november är så arg igen. Vad tror du att orsaken kan vara?

Lena slåss

(sidan 95)

2. Ord- och bilduppgift

Dela in eleverna i par. Se till att varje par har en telefon eller surfplatta som man kan ta foton med.

Varje par får en kopia av listan med känslouttryck som är tagna ur kapitlet. Diskutera tillsammans ordens betydelse.

ATT VARA BARSK

ATT VARA SKEPTISK

ATT VARA GENERAD

ATT VARA NERVÖS

ATT VARA BELÅTEN

ATT VARA GLÄDJESTRÅLANDE

ATT VARA ARG

ATT FLINA OTREVLIGT

ATT VARA I CHOCK

ATT VARA DYSTER

ATT VARA IMPONERAD

Låt paren välja ett lämpligt antal känslouttryck från listan (beroende hur mycket tid ni har till ert förfogande). Eleverna turas sedan om att visa en min som uttrycker en av de valda känslorna och ta ett foto av minen.

När alla är klara bildar man grupper på fyra och paren visar sina foton för varandra och gissar vilka känslor de uttrycker. Med t.ex. en dokumentkamera kan man också projicera bilderna så att alla i klassen kan se dem och gissa tillsammans.

Lena slåss

(sidan 95)

3. Skaparuppgift

Det är Trille som är berättaren (jagpersonen) i boken Våffelhjärtat. Fundera tillsammans på hur ni tror att Lena upplever händelserna i kapitlet. Hur skulle hon uttrycka sig om det var hon som var berättaren?

Skriv dagbokstexter där Lena blickar tillbaka på händelserna. Uppgiften kan vara helt fri, men eleverna kan också till sin hjälp få en lista med nyckelord ur texten att utgå från:

Saker:

- krocket
- morötter
- hand
- motorcykel
- brev

Personer:

- Isak
- Trille
- Kai-Tommy
- Siv
- Mamma

Adjektiv:

- arg
- glad
- ond
- chockad
- imponerad

Snö

(sidan 101)

1. Diskussionsuppgift

Prata med eleverna om det sista samtalet som Trille har med faster-farmor utgående från följande frågor:

- Varför tror du att Trille är rädd för att förlora Lena?
- Vad menar faster-farmor när hon säger att Trille är en trofast kille?
- Tror du att Trille har rätt när han tänker att Lena inte är rädd att förlora honom?
- Vad tror du faster-farmor menar när hon säger att det inte är lönt att vara rädd?
- Har du någon person eller sak som tröstar dig när du är rädd?

Tala till sist om vilka tankar och känslor faster-farmors död väckte när ni läste kapitlet.

Snö

(sidan 101)

2. Uppgift att förutspå

Använd frågorna för att skapa ett samtal där eleverna förutspår vad som kommer att hända längre fram i berättelsen:

Varför tror du Lena har dragit för gardinerna i sitt fönster?

Varför har Trille inte varit hos Lena på nästan två veckor?

Vilken roll tror du att Jesus-tavlan kommer att spela i fortsättningen?

Varför tror du att Lena trycker näsan mot rutan och gör en underlig grimas?

Snö

(sidan 101)

2. Skaparuppgift

Kopiera och klipp ut orden ur kapitlet och dela in eleverna i lämpliga små grupper. Låt varje grupp pussla ihop en dikt som skulle passa att läsa upp på faster-farmors begravning av orden på lapparna. Det är tillåtet att böja orden och att lägga till egna ord. Låt grupperna renskriva dikterna och läs upp dem. Kanske ni kan tända ett ljus för att skapa stämning också?

SÖNDAGEN	SNÖN	SNÖADE	SÖNDER
KUDDEN	HÅRET	VÄRLDEN	ANNORLUNDA
TANKARNA	YRDE	SNÖFLINGOR	LEVT
LIKADAN	TID	VINTERN	GRÖNA
TYST	ARM	TRYGG	VARM
RÄTT	INTE	FÖRSTÅ	ALDRIG
SOV	ÖGONEN	ÖGONLOCK	RÖRDE
KALL	HIMLEN	KYRKOGRÅRDEN	SANT
GUNGSTOL	ÄNGLARNA	BLOMBUKETT	ANSIKTET
HEMLIG	I GÅR	MINUTER	ALLDELES
SKÖNT	TRO	FIN	NÅGONTING

Den sorgligaste dagen i mitt liv

(sidan 110)

1. Läsförståelseuppgift

Diskutera följande frågor:

- Varför ska Lena flytta bort?
- Varför tror du att Lena inte hade berättat för Trille att hon skulle flytta?
- Varför tror du att Trille viskar till Lena fast han hade tänkt skrika när han kommer in i hennes kök?
- Varför kan Trille och Lena inte leka med varandra nu?
- Vad är det Trille förstår att man behöver pappor till?

Den sorgligaste dagen i mitt liv

(sidan 110)

2. Uppgift att förutspå

Tala om att det ännu finns flera kapitel kvar av boken. Allt verkar mörkt och sorgligt i Trilles liv just nu, men kanske kan det ännu bli bra igen? Låt eleverna parvis eller i grupper fundera på hur det kommer att gå utgående från frågorna:

Tror ni Trille kommer att bli glad igen? Vad skulle det kunna vara som gör honom glad?

Hur tror ni att Lenas liv blir nu när hon har flyttat?

Kommer Trille och Lena att träffas igen? Hur tror ni det kommer att gå till?

Kommer Lena att förstå vad man har pappor till?

Tror ni att Trille kommer att få höra att han är någons bästa vän?

Berätta för eleverna att ni ska återkomma till frågorna när ni läst slut boken för att se om ni kunde förutspå rätt.

Farfar och jag

(sidan 116)

1. Läsförståelseuppgift och uppgift att förutspå

Prata först om följande frågor:

- Varför ler Trille så mycket, fast han är så ledsen?
- Varför tycker farfar att Trille ska äta kokt kål och fiskleverolja?
- Vad menar farfar när han säger att folk som vi saknar har vi inne i oss?
- Varför är Lena irriterad när Trille öppnar fönstret och får syn på henne utanför huset?
- Varför tror du att Lena tänker flytta in i Trilles lada?

Förutspå sedan tillsammans vad som kommer att hända:

- Vad tror du händer när Trille vaknar på morgonen?
- Vad tror du de vuxna gör när de märker att Lena har rymt?
- Tror du att Trille och Lena kommer att få vara tillsammans i fortsättningen?

Farfar och jag

(sidan 116)

2. Berättaruppgift

Prata efter läsningen om varför det var så bra för Trille att ha en farfar när han var ledsen. Utgå sedan från frågan:

Vad är en farfar / morfar / farmor / mormor bra att ha till?

Låt alla fundera lite på frågan först. Man kan tänka på en egen far- eller morförälder eller på far- och morföräldrar i allmänhet.

Ställ er sedan alla i en ring. Ha med en boll. Den som har bollen börjar med att säga till exempel: "En farfar är bra att baka bullar med." Sedan kastar personen bollen till någon annan, som får säga vad han eller hon tänkt på enligt samma mönster, till exempel "En mormor är bra att göra läxor med." Bollen ska kastas vidare tills alla har haft den och fått säga sitt.

Farfar och jag

(sidan 116)

3. Skaparuppgift

När Lena har flyttat är Trille så ledsen att det känns som att hans fötter inte vill springa.

Dela ut en lapp med en känsla åt varje elev. Uppgiften är sedan att hitta på vilken kroppsdel som vill eller inte vill göra något när man har den känslan. Till exempel: Jag är så glad att mina öron vill vifta. Eller: Jag är så arg att min näsa vill bitas. Eller: Jag är så trött att mina tår inte vill visa sig bland folk.

Känslor:

ARG	TRÖTT	LEDSEN
GLAD	PIGG	IVRIG
LYCKLIG	SUR	UTTRÅKAD
NERVÖS	SÖMNIG	NYFIKEN
AVSLAPPNAD	RASANDE	BLYG
OSÄKER	KÄR	OLYCKLIG
STRESSAD	HUNGRIG	MÄTT
SLÖ	OTÅLIG	LÄNGTANSFULL

Läs upp meningarna för varandra eller rita självporträtt som visar känslan och kroppsdelens.

Pulkakrock med dubbel hjärnskakning och en flygande höna

(sidan 122)

1. Att förutspå

Läs bara upp kapitlets rubrik först och låt eleverna parvis prata en stund om vad de baserat på vad ni läst tidigare och på rubriken tror kommer att hända i kapitlet.

Följande frågor kan man ta till sin hjälp:

Vem eller vilka kommer att åka pulka?

Vad skulle "dubbel hjärnskakning" kunna betyda? Vem eller vilka tror ni kommer att få hjärnskakning?

Hur tror ni att hönan kommer in i historien?

Låt sedan paren dela sina gissningar med klassen. Skriv också upp gissningarna i punktform så att ni har dem sparade.

Återkom till gissningarna när ni gör uppgift 2 för detta kapitel.

Pulkakrock med dubbel hjärnskakning och en flygande höna

(sidan 122)

2. Uppgift att sammanfatta

Sammanfatta tillsammans det viktigaste som hände i kapitlet genast efter att ni läst det. Gå sedan tillbaka till gissningarna ni gjorde innan ni läste och prata om hur väl ni lyckades förutspå händelserna. Diskutera om det var något som överraskade er.

Pulkakrock med dubbel hjärnskakning och en flygande höna

(sidan 122)

3. Skaparuppgift

Läs följande stycke på nytt efter att ni läst kapitlet. Eleverna kan gärna blunda medan de lyssnar för att riktigt kunna koncentrera sig på sina inre bilder:

Lena och jag såg på viken uppifrån – på Dunk-Mathilde, vårt kungarike. Solen hade försvunnit alldeles bakom fjällen och gjort himlen helt rosa på andra sidan fjorden. Det var inte en krusning på vattnet. Från skorstenen i vårt hus kom det rök. Och fastän klockan inte var så mycket hade himlen fått fram en stjärna.

Kontrollera att alla elever har förstått ord som kungarike, fjorden, krusning och skorsten.

Låt eleverna först beskriva de inre bilder som stycket skapat i deras fantasi muntligt för varandra. Låt sedan var och en måla en bild av landskapet med vattenfärg. Häng upp målningarna tillsammans med stycket ur boken, så att andra kan se vad som inspirerat er att måla.

Back-Jon och Backmärren

(sidan 132)

1. Läsförståelseuppgift

Diskutera följande frågor efter läsningen av kapitlet:

- Varför tycker Trilles mamma att Lena ska få behålla Jesus-tavlan?
- Varför tycker farfar att det är så bra att Lena har flyttat tillbaka till Dunk-Mathilde?
- Varför är barnen i Dunk-Mathilde rädda för Back-Jon?
- Varför stormar Trille och Lena ut ur klassrummet mitt under mattelektionen?
- Vad menar farfar på vägen till Back-Jon när han säger att han lämnat vettet hemma?
- Varför ljuger Lena på färjan och säger att Trilles pappa har födelsedag?
- Varför har Trilles pappa en födelsedagskrona av guldpapper i fickan när de kommer tillbaka till färjan med Back-märren? Och varför säger han att han kommer att bli pensionär långt i förtid på grund av Trille, Lena och farfar?

Back-Jon och Backmärren

(sidan 132)

2. Berättaruppgift

Ge eleverna i läxa att ta med sig en sak till skolan som de skulle ta med sig om de flyttade hemifrån och drabbades av hemlängtan och behövde få lite tröst. Det går bra att ta en bild av saken och visa den istället. Låt eleverna visa och berätta om sakerna innan ni läser kapitlet. Prata efter läsningen om hur ni tänker er att Jesus-tavlan såg ut och vad den betydde för Trille och Lena.

Back-Jon och Backmärren

(sidan 132)

3. Orduppgift

Lena och Trille kallar Back-Jon för Uppförsback-Jon eftersom han bor så högt uppe på en backe. Låt eleverna fundera på hur det ser ut där de själva bor. Vad finns det i landskapet kring deras hus?

Låt sedan eleverna hitta på nya namn åt sig i stil med Uppförsback-Jon. Kanske de skulle kunna kallas Björkskogs-Jani, Cykelvägs-Anna eller Sandlåds-Pia?

Eleverna kan (förutsatt att alla har möjlighet till det) få i läxa att ta ett foto där hemma med telefonen och visa bilden för klassen samtidigt som de berättar vilket namn de hittat på. Alternativt kan klasskompisarna först bara få se bilden och utgående från den gissa vilket namn eleven hittat på åt sig.

Lena och jag leker andra världskriget

(sidan 145)

1. Orduppgift

Ge eleverna varsitt ord eller begrepp ur kapitlet att förklara. De kan använda ordböcker, internet och vuxna till hjälp. Man kan göra så att man läser kapitlet en gång först. När eleverna tagit reda på ordens betydelser läser man en gång till och stannar upp för att få orden förklarade av eleverna.

ANDRA VÄRLDSKRIGET	ELÄNDIGT	TA BETÄCKNING
ÄNGSLIG	SOPSÄCK	FÖRTÖJA
KOMMENTAR	SENIL	DAGRUMMET
PIRRADE	SKRÄLLET	SKEPTISK
SPIONER	MISSTÄNKTA	BRYSKT
STEREOANLÄGGNING	UPPRIKTIGT	GLIPA
ÖVERBLICK	FLYKTINGAR	FÖRSVARADE
GIGANTISK	SADEL	DET BRÄNNES
FRAKTA	GENVÄGEN	VÄLSIGNADE
FÖRSTÄRKARE	GALOPP	KÅLÅKER

Lena och jag leker andra världskriget

(sidan 145)

2. Diskussionsuppgift

Ge följande instruktion till eleverna: Fråga en äldre person vad radion spelade för roll i hans eller hennes barndom och ungdom och be personen berätta hur hans eller hennes radiolyssnande har förändrats under livet.

Be eleverna berätta om de tankar och erfarenheter som de äldre personerna delat med sig av. Låt sedan eleverna berätta vilken roll radion spelar i deras egna familjer och för dem själva.

Diskutera också: Skulle eleverna i dag kunna leka samma lek som Trille och Lena? Använder vi radioapparater i dag?

Lena och jag leker andra världskriget

(sidan 145)

3. Diskussionsuppgift

Gör en koppling mellan kapitlet och situationen i Europa i dag genom att diskutera t.ex. utgående från frågorna nedan:

Hur länge sedan är det som kriget som nämns i boken utspelade sig?

Har eleverna träffat någon som har varit med om ett krig?

Vad kan det finnas för olika orsaker till att fly från sitt land?

Hur skulle det kännas att vara tvungen att fly från sitt land och inte veta om man kan komma tillbaka?

Vem ska hjälpa dem som är tvungna att fly?

Branden

(sidan 152)

1. Diskussions- och läsförståelseuppgift

Förklara för eleverna att en **höjdpunkt** i en berättelse är ett ställe där det t.ex.

- är väldigt spännande
- händer någonting överraskande
- händer någonting viktigt
- kommer ett svar på något läsaren länge har undrat över

Kapitlet Branden är på många sätt en höjdpunkt. Se om eleverna kan komma på saker som bidrar till det!

Exempel på svar kan vara:

- Branden där det håller på att gå illa för både hästen, Trille och Lena
- Att Lena räddar livet på Trille och barnen räddar livet på hästen
- Att Lena äntligen säger att Trille är hennes bästa vän
- Att Lena äntligen får en pappa då hon friar till Isak

Branden

(sidan 152)

2. Orduppgift

I början av kapitlet talas det om att fåren ska få lamm. Testa om eleverna vet vad andra djurungar kallas. Kopiera upp tabellen, klipp lappar och para ihop rätt djur med rätt unge:

HUND	VALP
KO	KALV
FISK	YNGEL
HÄST	FÖL
GRIS	KULTING
GET	KILLING
HARE	PALT
SÄL	KUT

Branden

(sidan 152)

3. Berättar- och skaparuppgift

Låt först eleverna sitta parvis och berätta fritt för varandra vad de kommer att tänka på när de hör ordet åskväder. Har de själva varit med om ett häftigt åskväder? Har de läst eller hört om ett åskväder någonstans? Vad har de lärt sig att man ska och inte ska göra när det åskar?

Visa sedan listan med ord tagna ur kapitlet och diskutera ordens betydelser

ÅSKA

DUNDRA

DUNDER

MULLRA

MULLER

BRAK

BRAKA

BLIXTRA

SICKSACKBLIXT

LÄSKIGT

KNALL

PLASKA

DYBLÖT

Låt till sist varje elev skriva en mening om åskväder på en lapp. Alla ska använda minst ett (gärna flera) ord från listan. Dela klassen i två, dela slumpmässigt ut hälften av lapparna till vardera gruppen och låt grupperna skapa varsin åskdikt av sina lappar. Läs upp dikterna för varandra.

Midsommarbrudparet

(sidan 162)

1. Avslutande diskussion

Låt eleverna fundera tillsammans i grupper på vilka saker som ordnar sig till slut i det allra sista kapitlet.

Eleverna kommer kanske fram till något av följande:

- Lena får en pappa
- Dunk-Mathilde får en ny midsommarbrud istället för faster-farmor
- Trille och Lena tröstar farfar med att grädda våfflor
- Faster-farmors våffeltradition får leva vidare
- Trille får veta att han verkligen har en bästa vän

Midsommarbrudparet

(sidan 162)

2. Skaparuppgift

Låt alla elever tänka tillbaka på hela boken Våffelhjärta. Vilken situation har blivit starkast kvar i minnet? Var och en ritar en bild av sin situation och skriver en bildtext till. Ordna tillsammans bilderna i rätt ordning enligt berättelsens kronologi, häng upp dem som en utställning och gå runt och upplev boken en gång till i denna form.

Midsommarbrudparet

(sidan 162)

3. Skaparuppgift

Ge följande instruktioner till eleverna:

- Ta med er recept på våfflor till skolan. Ni kan skriva av dem ur en kokbok där hemma eller skriva ut recept som ni hittat på nätet.
- Jämför era recept i klassen och gör en lista på tavlan på de ingredienser och köksredskap som behövs.
- Be er lärare om att få ordna en eftermiddag eller kväll i skolan då ni steker och äter våfflor tillsammans.
- Skriv tillsammans ett inbjudningskort där ni önskar era familjer välkomna på våffelkalaset.
- Berätta för era föräldrar och syskon om boken Våffelhjärtat under kalaset.